

#

Strokovna razprava

GDK 964(045)=163.3

Zahtevki za povračilo škode s strani Zavoda za zdravstveno zavarovanje in Zavoda za pokojninsko in invalidsko zavarovanje

The claims for restitution of damage issued by the Health Insurance Institute of Slovenia and Pension and Disability Insurance Institute of the Republic of Slovenia.

Vilma KOVAČ*

Izveček:

Kovač, V.: Zahtevki za povračilo škode s strani Zavoda za zdravstveno zavarovanje in Zavoda za pokojninsko in invalidsko zavarovanje. *Gozdarski vestnik*, 68/2010, št. 4. V slovenščini, z izvečkom v angleščini. Prevod v angleščino: Vesna Kovač, lektoriranje angleškega besedila Breda Misja, jezikovni pregled slovenskega besedila Marjetka šivic.

Prispevek obravnava zahtevke za povračilo škode Zavoda za zdravstveno zavarovanje Slovenije in Zavoda za pokojninsko in invalidsko zavarovanje. V začetnem delu opredeli splošne predpostavke odškodninske odgovornosti, ki morajo biti izpolnjene v vsakem škodnem primeru (nedopustnost oziroma protipravnost ravnanja, nastanek škode, vzročna povezava med nedopustnim ravnanjem in nastalo škodo ter odgovornost povzročitelja škode), v nadaljevanju pa je opisana posebna zakonska ureditev, ki je podlaga za zahtevke za povračilo škode, ki jih zoper odgovorne osebe vložita oba omenjena javna zavoda. Najpogostejši razlog, ki ga zavoda uporabita pri vložitvi zahtevka za povračilo škode zoper delodajalca, je, da niso bili izvedeni ustrezni higiensko-sanitarni ukrepi, ukrepi varstva pri delu ali drugi ukrepi, predpisani ali odrejeni za varnost ljudi. Nato so v prispevku podrobneje opredeljeni podzakonski predpisi s področja gozdarstva, ki morajo biti upoštevani, da bi se izognili takim zahtevkom upoštevani. Nadalje je obravnavana oblika škode, ki jo je mogoče terjati, v prispevku pa je opisana tudi sodna praksa, ki se je v povezavi s tem izoblikovala na slovenskih sodiščih.

Ključne besede: nezgode pri delu, odškodninska odgovornost, zahtevki za povračilo škode, Zavod za zdravstveno zavarovanje Slovenije, Zavod za pokojninsko in invalidsko zavarovanje

Abstract:

Kovač, V.: The claims for restitution of damage issued by the Health Insurance Institute of Slovenia and Pension and Disability Insurance Institute of the Republic of Slovenia. *Gozdarski vestnik (Professional Journal of Forestry)*, Vol. 68/2010, No. 4, In Slovenian, with abstract in English. Translated into English by Vesna Kovač, Proofreading of the English text Breda Misja, proofreading of the Slovenian text Marjetka šivic.

The article treats the claims for restitution of damage by the Health Insurance Institute of Slovenia and Pension and Disability Insurance Institute of the Republic of Slovenia. Initial paragraphs deal with general presumptions of tort liability, which need to be met in every case of loss (inadmissibility or unlawfulness of action, occurrence of loss, causal relationship between inadmissible action and occurrence of loss along with the liabilities of the person responsible). The article further discusses a special legal regulation as the base for claims for restitution of damage issued by the above mentioned public institutes against the subjects responsible. The most common reason used by both institutes in issuing the claims against the employer is failure to comply with the proper hygiene and sanitary measures, occupation safety measures and certain other measures required to ensure protection and safety of people. The article furthermore covers the implementing regulations regarding forestry, which must be fully met in order to avoid such claims. The type of damage to be claimed is also described. The topic also includes jurisprudence formed in Slovenian courts regarding this particular matter.

Key words: accident at work, tort liability, claims for restitution of damage, Health Insurance Institute of Slovenia and Pension and Disability Insurance Institute of the Republic of Slovenia

1 UVOD

Gozdarstvo zagotovo sodi med eno izmed najbolj tveganih in nevarnih dejavnosti, saj delavci delajo v težkih in nevarnih vremenskih razmerah in delovnem okolju, pri tem pa uporabljajo nevarno delovno opremo (motorne žage in drugo orodje

z rezili, traktorji ...). O tveganosti gozdarske dejavnosti priča tudi podatek o številu nezgod, ki se zgodijo pri delu v gozdu, katerih je bilo v letu

*V. K., univ. dipl. pravnica, Gozdno gospodarstvo Postojna, d. o. o., Vojkova ulica 9, SI-6230 Postojna

#

Kovač, V.: Zahtevki za povračilo škode s strani Zavoda za zdravstveno zavarovanje in Zavoda za pokojninsko in invalidsko zavarovanje

2009 pri poklicnih gozdnih delavcih (v okviru gozdarskih izvajalskih podjetij) kar 152 (od tega 9 nezgod s hujšimi ter 143 nezgod z lažjimi telesnimi poškodbami)¹. Še slabše razmere so pri nepoklicnih izvajalcih del v gozdovih, kjer za delo poprimajo neusposobljeni delavci s slabšo opremo, znatno manj izkušnjami ter slabšo fizično zmogljivostjo za naporna dela v gozdu.

Ključni način za zmanjševanje nezgod pri delu in njihovih posledic je dobro organiziran sistem varnosti in zdravja pri delu, kamor sodijo: sistem izobraževanja, natančna organizacija in načrtovanje dela, uporaba varne delovne opreme ter osebne varovalne opreme, predvsem pa učinkovit nadzor in spodbujanje k pravilnemu delu samih gozdnih delavcev.

Veliko nezgod oziroma škodnih dogodkov je tesno povezanih z vprašanjem odškodnin kot materialnega nadomestila za nastalo premoženjsko in nepremoženjsko škodo, o čemer je v zadnjem času zaznati povečano zanimanje. (Pre)mnogi ljudje namreč menijo, da je to lahko pridobljeni zaslužek, hkrati pa se ne zavedajo, da je pred povračilom škode treba postoriti še marsikaj. Kljub temu se število odškodninskih zahtevkov, ki jih zoper odgovorne osebe vložijo oškodovanci, veča, vsaka poškodba, še zlasti poškodba na delu, je vedno dražja in delodajalci so prisiljeni izplačevati čedalje večje odškodnine. V primeru poškodbe pri delu ali poklicne bolezni jih še dodatno bremenijo zahtevki za povračilo škode s strani Zavoda za zdravstveno zavarovanje (v nadaljevanju: ZZZS) in Zavoda za pokojninsko in invalidsko zavarovanje (v nadaljevanju: ZPIZ). Ker pa se v zadnjem času oba javna zavoda soočata s čedalje večjim finančnim primanjkljajem, je eden izmed ukrepov za zmanjševanje le-tega prav doslednejše vlaganje zahtevkov obeh zavodov za povračilo škode oziroma t. i. regresnih zahtevkov zoper osebe, odgovorne za nastanek škodnega dogodka.

Namen mojega članka je predstaviti zakonsko podlago za tovrstne zahtevke ter metode in načine, kako ukrepati v primeru vloženega regresnega zahtevka.

¹ Po podatkih Inšpektorata za delo Republike Slovenije.

2 SPLOSNO O ODŠKODNINSKI ODGOVORNOSTI

Obligacijski zakonik RS (v nadaljevanju: OZ)² opredeljuje odškodninsko odgovornost kot obveznost posameznika poravnati škodo, za katere nastanek je odgovoren³. Dobro je vedeti, da morajo biti v vsakem škodnem primeru izpolnjene naslednje predpostavke: **nedopustnost oziroma protipravnost ravnanja** (kršitev pravnih pravil in moralnih načel z aktivnim ali pasivnim ravnanjem), **nastanek škode, vzročna zveza** med nedopustnim ravnanjem in nastalo škodo (med njima mora obstajati povezava) ter **odgovornost povzročitelja škode** (povzročitelj mora biti sposoben odgovarjati za svoja neprimerna ravnanja, t. i. deliktna sposobnost). OZ razlikuje med subjektivno (krivdno) in objektivno (odgovornost ne glede na krivdo) odgovornostjo.

Pri subjektivni odgovornosti je krivda podana, kadar poškodovalec povzroči škodo namenoma ali iz malomarnosti, značilnost objektivne odgovornosti pa je v tem, da je podana odgovornost ne glede na krivdo (oseba odgovarja za nastali škodni dogodek že zaradi samega položaja, v katerem se je znašla).

Namen je podan takrat, ko poškodovalec ve za škodljivo posledico, ki bo nastala z njegovim ravnanjem, a kljub temu hoče doseči tako posledico (t. i. direktni naklep) oziroma privoli v škodljivo posledico (t. i. eventualni ali indirektni naklep). Malomarnost pa je manjša stopnja krivde in se presoja glede na abstraktno merilo (povprečen človek, dober gospodar ...) - ugotavljamo torej, kako bi v enaki ali podobni situaciji kot se je znašel poškodovalec, morala ravnati oseba, ki ima bistveno enake lastnosti kot on sam. Delimo jo na zavestno malomarnost (poškodovalec se je zavedal nastanka prepovedane posledice, a je lahkomišelnost mislil, da jo bo preprečil ali da ne bo nastala) ter nezavestno (storilec se ni zavedal nastanka prepovedane posledice, vendar bi se tega glede na okoliščine in svoje osebne lastnosti tega moral in mogel zavedati). Ob tem naj dodam, da je posebnost ureditve subjektivne odgovornosti v

² Uradni list RS, št. 83/2001 in nasl.

³ 131. člen OZ: »Kdor povzroči drugemu škodo, jo je dolžan povrniti, če ne dokaže, da je škoda nastala brez njegove krivde.«

Kovač, V.: Zahtevki za povračilo škode s strani Zavoda za zdravstveno zavarovanje in Zavoda za pokojninsko in invalidsko zavarovanje

OZ t. i. **načelo obrnjenega dokaznega bremena**, po katerem mora odgovorna (tožena) stranka dokazati, da ni kriva, saj se primarno njena krivda domneva.

Objektivna odgovornost je strožja od krivdne odgovornosti, saj odgovorna oseba odgovarja ne glede na krivdo oziroma po načelu domnevne vzročnosti (v takem primeru oškodovancu ni treba dokazovati ne krivde ne vzročne povezave med samim nedopustnim ravnanjem ter nastalo škodo, saj le-ta domneva). Primer objektivne odgovornosti je **odgovornost za škodo od nevarne stvari ali nevarne dejavnosti⁴, pri kateri se šteje, da škoda izvira iz teh dveh virov⁵, razen če se ne dokaže razlogov, ki bi pomenili oprostitev odgovornosti. Le-ti razlogi so: višja sila (npr.: naravna nesreča, vojna ...) ter dejanje samega oškodovanca ali tretje osebe. Velja, da mora razlog oprostitve vedno dokazati tisti, ki se sklicuje na tak razlog. Preostala primera objektivne odgovornosti sta odgovornost za drugega (odgovornost za duševno bolne, odgovornost staršev in odgovornost drugih za mladoletnika) ter odgovornost za delavce (delodajalec odgovarja za škodo, ki jo povzroči delavec pri delu ali v povezavi z delom, razen če dokaže, da je delavec v danih okoliščinah ravnal tako, kot je bilo treba).**

Pomembno je poudariti, da če kateri od elementov odškodninske odgovornosti (nedopustno ravnanje, škoda, vzročna zveza in odgovornost) ni izpolnjen, odškodninska obveznost ne nastane.

Uveljavljamo pa lahko samo tiste oblike škode, ki so izrecno priznane in urejene v OZ-u. Le-te so:

⁴ 2. odstavek 131. člena OZ: »Za škodo od stvari ali dejavnosti, iz katerih izvira večja škodna nevarnost za okolico, se odgovarja ne glede na krivdo.«

149. člen OZ: »Za škodo, nastalo v zvezi z nevarno stvarjo oziroma nevarno dejavnostjo, se šteje, da izvira iz te stvari oziroma dejavnosti, razen če se dokaže, da ta ni bila vzrok.«

150. člen OZ: »Za škodo od nevarne stvari odgovarja njen imetnik, za škodo od nevarne dejavnosti pa tisti, ki se z njo ukvarja.«

⁵ Ko govorimo o nevarni stvari ali nevarni dejavnosti, mislimo predvsem stvari, pri katerih obstaja povečana stopnja nevarnosti (iz njih izhaja večja škodna nevarnost za okolico), konkretne odgovore na to pa nam daje sodna praksa. Primeri nevarnih stvari so: stroji na parni ali plinski pogon (železnice, traktorji, avtomobili, električni stroji, dvigala ...), rezila; primeri nevarnih dejavnosti pa so: gradbena dejavnost, delo v gozdu ...

a **premoženjska škoda:** To je škoda na materialnih dobrinah, sestavljata pa jo navadna škoda (zmanjšanje premoženja - npr.: poškodovanje stroja) ter izgubljeni dobiček (preprečitev povečanja premoženja - npr.: izpad dohodka, ker s poškodovanim strojem ni bilo mogoče opravljati dela), **nepremoženjska škoda:** To je škoda na nematerialnih dobrinah, sestavljajo pa jo odškodnina za telesne bolečine in nevšečnosti med zdravljenjem (pregledi pri zdravnikih, preiskave, vožnja in čakanje na preglede, fizioterapije in druge oblike terapije ...), odškodnina za duševne bolečine zaradi zmanjšanja življenjskih aktivnosti (okrevanje po poškodbi terja opustitev hobijev, zmanjšanje običajnih življenjskih funkcij ...), skaženosti (brazgotine na vidnih delih telesa), razžalitve dobrega imena in časti, smrti ali posebno velike invalidnosti bližnjega ter iz razloga okrnitve svobode ali druge osebnostne pravice (poseg v zasebnost, zloraba osebnih podatkov) in odškodnina za strah, pri pravnih osebah pa še odškodnina zaradi okrnitve ugleda pravne osebnosti.

b Dodaten pogoj za priznanje odškodnine za nepremoženjsko škodo je, da morata biti stopnja telesnih bolečin/duševnih bolečin in strahu ter njihovo trajanje dovolj intenzivna, da opravičujeta izplačilo odškodnine, kar pomeni, da se odškodnina ne bo priznala ob zanemarljivi poškodbi.

POSEBNA UREDITEV - Zakon o zdravstvenem varstvu in zdravstvenem zavarovanju (v nadaljevanju: ZZVZZ)⁶ ter Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju (v nadaljevanju ZPIZ-1)⁷

Na področju zdravstvenega oziroma pokojninskega zavarovanja omenjena zakona nekoliko natančneje urejata odškodninsko odgovornost.

ZZVZZ predvideva povrnitev škode v treh primerih:

1 V 86. členu ZZVZZ je določeno, da ima ZZS pravico zahtevati povrnitev povzročene škode od zavarovalnice, kjer ima tisti, ki je s prometnim sredstvom povzročil okvaro zdravja ali smrti zavarovane osebe, sklenjeno obvezno avtomobilsko zavarovanje.

⁶ Uradni list RS, št. 9/1992 in nasl.

⁷ Uradni list RS, št. 106/1999 in nasl.

Kovač, V.: Zahtevki za povračilo škode s strani Zavoda za zdravstveno zavarovanje in Zavoda za pokojninsko in invalidsko zavarovanje

V vseh drugih primerih, ko nekdo povzroči okvaro zdravja ali smrt zavarovane osebe, ima ZZZS pravico terjati povrnitev škode od tistega, ki jo povzroči namenoma ali iz malomarnosti. Če je to povzročil delavec pri delu ali v povezavi z delom, je odgovoren delodajalec; če pa je delavec to povzročil s kaznivim dejanjem, se povrnitev povzročene škode zahteva neposredno od njega.

- 2 87. člen ZZZV določa, da ima ZZZS pravico zahtevati povrnitev povzročene škode od delodajalca, če je bolezen, poškodba ali smrt zavarovane osebe posledica tega, ker **niso bili izvedeni ustrezni higiensko-sanitarni ukrepi, ukrepi varstva pri delu ali drugi ukrepi, predpisani ali odrejeni za varnost ljudi.**

Prav tako mora delodajalec povrniti škodo ZZZS, če nastane škoda zato, ker je bilo delovno razmerje sklenjeno brez predpisanega zdravstvenega pregleda z osebo, ki zdravstveno ni bila sposobna za opravljanje določenih del oziroma nalog, kar je bilo pozneje ugotovljeno z zdravstvenim pregledom.

- 3V 88. členu je še določeno, da ima ZZZS pravico zahtevati, da povzročeno škodo povrne delodajalec, če je škoda nastala zato, ker ZZZS ni dobil podatkov ali je dobil neresnične o dejstvih, od katerih je odvisna pravica do zdravstvenega zavarovanja.

Prav tako ima ZZZS pravico zahtevati, da povzročeno škodo povrne zavarovana oseba, ki mora sama dajati podatke o zdravstvenem zavarovanju, če je škoda nastala zato, ker zavarovana oseba ni dala podatkov ali ker je dala neresnične.

Kot je mogoče opaziti, je zakonska podlaga zasnovana precej ohlapno, a kljub temu za delodajalce najpogosteje velja določba 87. člena, po kateri ima ZZZS pravico od delodajalca zahtevati povrnitev škode, ki je nastala, ker niso bili izvedeni ustrezni ukrepi, potrebni za zagotavljanje varnega in zdravega delovnega okolja in je zaradi opustitve takih ukrepov nastala poškodba zavarovane osebe⁸. Predvidena je krivdna odgovornost delodajalca (ne pa tudi objektivna odgovornost),

⁸ Po ZZZV status zavarovane osebe uživajo zavarovanci (zaposleni, kmetje, vrhunski športniki in šahisti, brezposelne osebe, ki prejema denarno nadomestilo oziroma pomoč ...) in njihovi družinski člani.

kar pomeni, da delodajalec odgovarja le, če res ne izvede vseh ukrepov za varnost ljudi še pred samo nezgodo. Hkrati pa se v skladu z omenjenim načelom obrnjenega dokaznega bremena njegova krivda domneva, zato bo moral delodajalec sam dokazati, da je res upošteval in poskrbel za prav vse ustrezne ukrepe.

Kaj pravzaprav obsega škoda, ki jo terjata ZZZS?
Odgovor na to daje določba 91. člena ZZZV, ki navaja, da ta odškodnina obsega:

- a stroške za zdravstvene in druge storitve (npr.: stroške prevoza z reševalnim vozilom, stroške zdravstvenih pregledov, hospitalizacije, preiskav ...) ter
- b zneske denarnih nadomestil (npr.: nadomestilo za bolniško odsotnost) in drugih dajatev, ki jih izplačuje ZZZS (npr.: prevozni stroški, pogrebna in posmrtnina⁹).

Torej: v regresnem razmerju med ZZZS in delodajalcem je pomembno le, kolikšna škoda je nastala in ali jo je pripisati pomanjkanju ustreznih ukrepov varstva pri delu oziroma drugim primerom, ki jih določa ZZZV.

V povezavi z ukrepi, omenjenimi v določbi 87. člena ZZZV, so pomembni podzakonski predpisi, ki podrobno opisujejo način dela in predpisujejo pogoje, ki jih je treba upoštevati pri samem delu na posameznem področju. S področja gozdarstva so pomembni naslednji podzakonski predpisi:

- 1 Zakon o varnosti in zdravju pri delu¹⁰
- 2 Pravilnik o varnosti in zdravju pri uporabi delovne opreme¹¹
- 3 Pravilnik o zahtevah za zagotavljanje varnosti in zdravja delavcev na delovnih mestih¹²
- 4 Pravilnik o varnosti strojev¹³
- 5 Pravilnik o varnostnih znakih¹⁴
- 6 Pravilnik o osebni varovalni opremi, ki jo delavci uporabljajo pri delu¹⁵

⁹ Pravico do pogrebnine ima oseba, ki je poskrbela za pogreb umrle zavarovane osebe. Posmrtnina pa je enkratna denarna pomoč ob smrti zavarovanca, do katere so upravičeni družinski člani zavarovanca, ki jih je preživel do smrti.

¹⁰ Uradni list RS, št. 56/99 in nasl.

¹¹ Uradni list RS, št. 101/04 in nasl.

¹² Uradni list RS, št. 89/99 in nasl.

¹³ Uradni list RS, št. 25/06 in nasl.

¹⁴ Uradni list RS, št. 89/99 in nasl.

¹⁵ Uradni list RS, št. 89/99 in nasl.

Kovač, V.: Zahtevki za povračilo škode s strani Zavoda za zdravstveno zavarovanje in Zavoda za pokojninsko in invalidsko zavarovanje

- 7 Pravilnik o varstvu pri delu v gozdarstvu¹⁶
- 8 Pravilnik o listinah za sredstva za delo¹⁷
- 9 Pravilnik o preiskavah delovnega okolja, pregledih in preizkusih sredstev za delo¹⁸
- 10 Varno delo s traktorji pri spravilu lesa¹⁹
- 11 Varno delo pri sečnji²⁰

Opozoriti je treba, da mora delodajalec naštete ukrepe v celoti upoštevati in izvrševati, saj bo v nasprotnem primeru ZZZS s svojimi zahtevki nedvomno uspešen.

Sodne prakse ni veliko, pa še ta je precej raznolika in neenotna. Naj omenim le nekaj konkretnih sodnih primerov:

- a **VSLI Cpg519/2000** (*Delavka se je zaradi svojega nepravilnega dela poškodovala pri ravnanju z žago. Delodajalec je odgovoren za nastalo škodo, ker delavke ni opozoril na njeno nepravilno ravnanje oziroma proti njej ni konkretnije ukrepal - npr. uvedel disciplinskega postopka ali jo odstranil z delovnega mesta.*) - To je eden izmed primerov, kjer je sodišče zavzelo zelo strogo stališče, ki pravi, da zgolj delodajalčevo sklicevanje na okoliščino, češ da je delavka opravila preizkus znanja s področja varstva pri delu, ni dovolj. Treba je namreč upoštevati tudi določilo 3. odstavka 46. člena Zakona o varnosti in zdravju pri delu (v nadaljevanju: ZVZD)²¹, po katerem mora delodajalec tistega delavca, ki ne izpolnjuje varstvenih ukrepov in s tem ogroža svojo varnost, odstraniti z dela oziroma proti njemu uvesti postopek zaradi hujše kršitve delovne obveznosti (disciplinski postopek). Delodajalec torej ne sme dopuščati nepravilnega ravnanja delavca, ampak mora temu primerno ukrepati oziroma si aktivno prizadevati, da delavci ravnaajo v skladu z vsemi predpisi, sicer njegovo sklicevanje na delavca ne bo imelo učinka.
- b **VSC Cpg 446/2006** (*V tem primeru je nastala nezgoda pri delu pri upravljanju strojnega gladilnika, vendar je sodišče ugotovilo, da je delodajalec zadostil vsem varnostnim ukrepom, delovna naprava je bila opremljena z navodili*

za varno delo, prav tako je bil tudi delavec ustrezno seznanjen z delovanjem tega stroja in usposobljen za varno delo z njim.) - V tem primeru je sodišče zavzelo milejše stališče in odločilo, da delodajalec ni odgovoren, saj je izpolnil vse svoje zakonske obveznosti in je nezgoda nastala le zaradi spleta nesrečnih okoliščin.

- c **VSL I Cpg476/2000** (*V tem primeru so delavci samovoljno vzeli viličarja in delodajalec je moral povrniti škodo zato, ker ni bil zagotovljen stalen nadzor nad njihovim delom, zaradi česar je nastala nesreča pri delu.*) - V tem primeru je sodišče opozorilo, da je v regresnem razmerju med ZZZS in delodajalcem pomembno le, kakšna škoda je nastala ter ali jo je mogoče pripisati pomanjkanju ustreznih ukrepov varstva pri delu. Če pa so k nezgodi prispevali tudi sami ponesrečeni delavci, je lahko le predmet morebitnega regresnega zahtevka delodajalca do delavcev. Prav tako ni mogoče upoštevati objektivne odgovornosti delodajalca iz naslova nevarne stvari.

Kako ravnamo v primeru, ko smo prepričani, da je za nastali škodni dogodek v celoti odgovoren delavec?

Pri tem je treba poudariti, da delodajalec lahko naperi regresni zahtevek zoper delavca ter od njega terjati povračilo nastale škode. Podlaga za tak zahtevek je v določbi 182. člena Zakona o delovnih razmerjih (v nadaljevanju: ZDR)²², ki določa, da mora delavec povrniti škodo, ki jo na delu ali v povezavi z delom namenoma ali iz hude malomarnosti povzroči delodajalcu. To dosežemo tako, da na delavca naslovimo zahtevek s pozivom za povračilo nastale škode. Če ta ni uspešen, lahko zoper delavca vložimo tožbo pri stvarno in krajevno pristojnem sodišču. Tudi za delodajalca velja, da mora dokazati tri elemente odškodninske odgovornosti, na delavčevih rameh pa je, da dokaže, da ni kriv.

Podobno kot ZZVZZ tudi ZPIZ-1 predvideva povrnitev škode v treh primerih:

- 1 V 271. členu je predvidena odgovornost posameznika, po katerem lahko ZPIZ zahteva povrnitev povzročene škode od tistega, ki je namenoma ali iz velike malomarnosti povzročil invalidnost, telesno okvaro, potrebo po tuji pomoči in postrežbi ali smrt zavarovanca

¹⁶ Uradni list SRS, št. 15/79 in nasl.

¹⁷ Uradni list SRS, št. 26/88 in nasl.

¹⁸ Uradni list SRS, št.35/88 in nasl.

¹⁹ Izdala zveza gozdarskih društev Slovenije - Zbirka gozdarski nasveti, št. 4, Ljubljana 1998.

²⁰ Izdala zveza gozdarskih društev Slovenije - Zbirka gozdarski nasveti, št. 5, Ljubljana 2002.

²¹ Uradni list RS, št. 56/1999 in nasl.

²² Uradni list RS, št. 42/2002 in nasl.

Kovač, V.: Zahtevki za povračilo škode s strani Zavoda za zdravstveno zavarovanje in Zavoda za pokojninsko in invalidsko zavarovanje

Če je to povzročil delavec pri delu ali v povezavi z delom, je odgovoren delodajalec.

Če pa je nekdo povzročil invalidnost, telesno okvaro, potrebo po tuji pomoči in postrežbi ali smrt zavarovanca s kaznivim dejanjem, lahko ZPIZ terja povrnitev povzročene škode neposredno od take osebe.

- 2 272. člen določa odgovornost delodajalca, na podlagi katere ZPIZ lahko zahteva povrnitev povzročene škode od delodajalca, če je zavarovančeva invalidnost, telesna okvara, potreba po tuji pomoči in postrežbi ali smrt posledica, ker **niso bili izvedeni ukrepi za varnost in zdravje pri delu ali drugi ukrepi, predpisani ali odrejeni za varnost ljudi.**

ZPIZ ima pravico zahtevati povrnitev povzročene škode od delodajalca tudi, če škoda nastane zato, ker je bilo delovno razmerje sklenjeno brez predpisanega zdravstvenega pregleda z osebo, ki zdravstveno ni bila sposobna za opravljanje določenih del oziroma nalog, kar se je ugotovilo pozneje.

ZPIZ ima pravico zahtevati povrnitev povzročene škode od delodajalca, če je škoda nastala zato, ker mu delodajalec ni dal podatkov oziroma je dal neresnične o dejstvih, od katerih je odvisna pridobitev, odmera ali izguba pravice.

- 3 V skladu z določbo 273. člena pa ZPIZ lahko zahteva povrnitev povzročene škode tudi od zavarovanca, ki mora sam dati podatke glede zavarovanja, če je škoda nastala zato, ker ni dal podatkov ali je dal neresnične.

Najbolj bo torej upoštevana določba 272. člena, po kateri mora delodajalec povrniti škodo, ker niso bili izvedeni ukrepi za varnost in zdravje pri delu ali drugi ukrepi, predpisani ali odrejeni za varnost ljudi (razlogi so opredeljeni povsem enako kot v ZZVZZ).

V takih primerih odškodnina zajema (določba 2. odstavka 274. člena):

- a nastale stroške (stroški pri ugotavljanju invalidnosti, stroški zdravstvenih pregledov in invalidskih komisij, potni stroški, stroški poklicne rehabilitacije .) ter
- b celotne zneske pokojnine (invalidska, delna invalidska ter družinska pokojnina) oziroma drugih dajatev, ki jih izplačuje ZPIZ (invalidnina za telesno okvaro, nadomestilo za

invalidnost, nadomestilo za čas poklicne rehabilitacije, dodatek za pomoč in postrežbo ...).

Razmerje med ZZZS in ZPIZ ter delodajalcem tudi ne more vplivati na razmerje med delodajalcem in zavarovalnico, pri kateri ima zavarovano svojo civilno odgovornost, saj **tovrstni zahtevki obeh zavodov niso vključeni v zavarovanje splošne civilne odgovornosti.** To še dodatno pomeni, da bomo v primeru škodnega dogodka prejeli zahtevek Zavoda za zdravstveno zavarovanje (oziroma morebiti celo Zavoda za pokojninsko in invalidsko zavarovanje) pa tudi zahtevek samega delavca za povračilo škode za škodni dogodek, ki je nastal med delom ali v povezavi z njim. Le-ta bo sicer do določene vsote poravnana iz naslova zavarovanja splošne civilne odgovornosti, s presežkom pa se bo delavec obrnil na delodajalca.

3 ZAKLJUČEK

Iz doslej zapisanega je mogoče zaključiti, da se je treba v podjetjih, da bi se izognili tovrstni odškodninski odgovornosti in posledično povečevanju finančnih obveznosti podjetja, celovito lotiti ureditve področja varnosti in zdravja pri delu. Priporočljivo je, da se v povezavi s tem izvajajo naslednji ukrepi:

- strogo in dosledno upoštevanje vseh podzakonskih predpisov (še zlasti tistih, ki predpisujejo način dela na področju gozdarstva);
- **stalen nadzor** nad delavci in med njimi, **dokumentirano opozarjanje** na morebitne kršitve ter **ukrepanje zoper kršitelje**;
- priporočljivo je tudi uporabljati ukrep disciplinskega postopka v skladu z ZDR;
- poskus poravnave glede višine odškodnine z ZZZS ali ZPIZ, če je **očitno**, da niso bili upoštevani vsi predpisi;

postopek pred sodiščem je smiseln le pri večjih zahtevkih in če smo prepričani, da smo storili vse potrebno - vedno je potreben izvedenec za varnost in zdravje pri delu, kar še dodatno poveča stroške postopka, poleg tega so postopki, ki potekajo na sodišču, dolgotrajni.

Le tak način urejanja dela ter njegove varnosti je najmočnejši ukrep, ki onemogoča uresničevanje regresnih zahtevkov obeh Zavodov, predvsem pa omogoča dobro in varno delovno okolje ter zmanjšuje stopnjo tveganosti nezgod pri delu, za katere si vsi želimo, da se z njimi srečujemo čim redkeje.